

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARININ UYGULANMASINA
YÖNELİK İLKE KARARI

Sayı : 2013-3
Konu : İntifa Senetlerinin Muhasebeleştirilmesi
İlişkili Standartlar : TMS 32

I. Ön Bilgi

Genel ilkeleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen intifa senetleri; sermaye payını temsil etmeyen, dolayısıyla pay sahipliği hakları sağlamayan ancak sahibine net kârdan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma haklarını sağlayan kıymetli evraklardır. 6102 sayılı Kanunun 502 nci maddesine göre; şirket genel kurulu, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir. Kurucular için çıkarılanlar da dâhil olmak üzere, intifa senetleri emre ve hamiline yazılı olabilmektedir.

Genel düzenlemenin yanı sıra, ayrıca 6102 sayılı Kanun'un 348 inci maddesinde "Kurucu İntifa Senetleri" ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri:III 10 No'lu Tebliği'nde "Katılma İntifa Senetleri" özel olarak düzenlenmiş intifa senetleridir.

6102 sayılı Kanun'un "Kurucu Menfaatleri" başlıklı 348 inci maddesinde kurucu intifa senetlerine ilişkin düzenleme şu şekildedir; "Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Bu hükme aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak, dağıtılabılır kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir." Aynı maddeye göre söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal etmek zorundadırlar, aksi hâlde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılmaktadır. Ayrıca dağıtılabilecek kâr mevcut ise şirket, kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede

öngörülen kâr paylarını almaktadırlar.

SPK'nın Seri:III 10 No'lu Katılma İntifa Senetleri İhracına İlişkin Tebliği'nin 4 üncü maddesinde katılma intifa senedi ihracı şu şekilde düzenlenmiştir; “ Ortaklıklar, nakit karşılığı satılmak üzere, ortaklık haklarına sahip olmaksızın kârdan pay alma, tasfiye bakiyesinden yararlanma, yeni pay alma ve bu Tebliğ'de belirlenen olanakların bir bölümünden veya tamamından yararlanma haklarını sağlayan KİS çıkarılabilir. KİS izahnamesi, satış gerçekleştiği takdirde, ortaklıkla KİS sahipleri arasında düzenlenmiş bir sözleşme niteliğini kazanır. KİS, esas sözleşmede hüküm bulunmak koşulu ile genel kurul kararıyla ve süresiz olarak çıkarılabilir. KİS, nama yazılı veya hamiline olarak düzenlenebilir.”

II. İntifa Senetlerinin Muhasebeleştirilmesi Konusunda TFRS Hükümlerinin Değerlendirilmesi

TMS 32'de finansal varlık, finansal borç ve özkaynağa dayalı finansal araç tanımları yapılarak, “bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da özkaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan sözleşme” şeklinde tanımlanan finansal araçların, borçlanma aracı veya özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılmasına ilişkin ilkeler belirlenmektedir. Bu Standartta, finansal araçların, finansal varlık, finansal borç ve özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılması hususu, ihraç eden (ihraççı) açısından değerlendirilmektedir.

Söz konusu Standardın “Tanımlar” başlıklı 11 inci paragrafında finansal borç şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Finansal borç: Aşağıdaki borçlardan herhangi biridir:

- (a) (i) Başka bir işletmeye nakit ya da başka bir finansal varlık verilmesi için veya
- (ii) Potansiyel olarak işletmenin aleyhine olan koşullarda finansal varlık veya borçların başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan yükümlülük veya
- (b) İşletmenin özkaynağına dayalı finansal aracıyla ödenecek veya ödenebilecek olan ve:
 - (i) İşletmenin değişken sayıda özkaynağına dayalı finansal aracını vermek zorunda olduğu ya da olabileceği bir türev olmayan sözleşme veya
 - (ii) İşletmenin belirli sayıda özkaynağına dayalı finansal aracının, belirli bir nakit tutar ya da başka bir finansal varlık ile takas edilmesi dışındaki şekillerde ödenecek ya da ödenebilecek bir türev sözleşme.”

Özkaynağa dayalı finansal araç tanımı ise TMS 32’de şu şekilde yapılmaktadır; “İşletmenin tüm borçları çıkarıldıktan sonra varlıklarında bir payı/hakkı gösteren sözleşmedir.” Standardın 16 ncı paragrafında özkaynağa dayalı finansal araç olma ölçütü şu şekilde belirlenmektedir: “İhraççı, bir finansal aracın finansal borçtan ziyade özkaynağa dayalı finansal araç olup olmadığını belirlemek için 11 inci Paragrafta tanımları uyguladığında, araç sadece ve sadece aşağıdaki (a) ve (b) koşullarını taşıyorsa anılan araç özkaynağa dayalı finansal araçtır:

- (a) Araç sözleşmeye dayalı aşağıdaki yükümlülükleri içermemektedir:
 - (i) Başka bir işletmeye nakit veya diğer bir finansal araç vermek veya
 - (ii) Potansiyel olarak ihraç edenin aleyhine olan koşullarda başka bir işletmeyle finansal varlık ya da finansal borç takası yapmak.
- (b) Eğer aracın ödemesi ihraççının özkaynağına dayalı finansal aracıyla yapılacak ya da yapılabilecekse, bu:
 - (i) İhraççının özkaynağına dayalı finansal aracından değişken sayıda vermesine dair sözleşmeye dayalı yükümlülük içermeyen bir türev olmayan araç ya da
 - (ii) Yalnızca ihraççı tarafından, ihraççının belirli sayıda özkaynağına dayalı finansal aracının, belirli bir nakit tutar ya da başka bir finansal varlık ile takas edilmesi suretiyle ödenecek bir türev araçtır.”

İntifa senedi ihracıyla, ihraççının özkaynağına dayalı finansal aracıyla ödeme yapması ya da finansal varlık veya borç takasına girmesi şeklinde bir yükümlülüğün doğmayacağı dikkate alındığında, intifa senetlerinin, finansal borç mu yoksa özkaynağa dayalı finansal araç mı olduğu değerlendirilirken, ihraççının bu tür bir finansal araç ihraç etmekle her iki tanımın (a)(i) bendinde belirtilen şekilde bir yükümlülük altına girip girmediğinin tespiti gerekecektir. Bu kapsamda ihraççının finansal borç ve özkaynağa dayalı finansal araç tanımlarının (a)(i) bendinde belirtilen bir yükümlülüğe girmemesi durumunda intifa senedi özkaynağa dayalı finansal araç, böyle bir yükümlülük altına girmesi durumunda ise finansal borç olarak sınıflandırılacaktır.

Bu kapsamda, söz konusu yükümlülüğün ortaya çıkması bakımından, nakit veya başka bir finansal varlık verilmesinin ihraççının kontrolü dışındaki bir koşula bağlı olması bir farklılığa sebep olmamaktadır. Nakit veya başka bir finansal varlık, ihraççının kontrolü dışındaki bir koşulun gerçekleşmesine bağlı olarak verilecek olsa dahi ihraççının bir yükümlülüğü ortaya çıkmakta ve dolayısıyla finansal araç finansal borç olarak

sınıflandırılmaktadır. Bu husus TMS 32'nin 25 inci paragrafında düzenlenmekte ve söz konusu paragrafta bir finansal aracın, işletmenin gelecekte gerçekleşecek olan gelirleri, net kârı gibi, ihraççı ve hamilin kontrolü dışındaki bazı olayların olması veya olmaması durumunda, nakit veya başka bir finansal varlık verilmesini gerektiren durumlarda dahi, ihraççının, nakit ya da başka bir finansal varlık vermektan kaçınmak (veya bir finansal borç olacak şekilde ödemek) konusunda koşulsuz bir hakkının bulunmadığı ve bu nedenle bazı istisnai durumlar dışında söz konusu aracın ihraççının finansal borcu olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, TMS 32'ye göre ancak işletmenin nakit ya da başka bir finansal araç vermesi zorunlu kılınmıyorsa bir yükümlülük ortaya çıkmamaktadır.

Yukarıda yer verilen bilgiler çerçevesinde, intifa senediyle sağlanan haklardan herhangi biri işletmeye nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü oluşturuyorsa intifa senedinin finansal borç olarak sınıflandırılması gerekecektir. İntifa senetlerine bağlı hakların bu tür bir yükümlülük oluşturmasına yönelik değerlendirmeler şu şekildedir:

1) **Kârdan pay alma hakkı:** Söz konusu hakkın nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü oluşturup oluşturmaması, bu hakkın kullanımının işletmenin takdirinde olmasına bağlıdır. TMS 32'nin 17 nci paragrafında özkaynağa dayalı finansal aracı elinde bulunduran (hamil), temettünün veya diğer özkaynak dağıtımlarının oransal bir payını alma hakkına sahip olsa bile, ihraççının bu tür dağıtımlarda bulunmak için sözleşmeye dayalı bir yükümlülüğünün bulunmadığı; çünkü bu durumda diğer tarafa nakit ya da başka bir finansal araç vermesinin zorunlu kılınamayacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla intifa senedi hamilinin kâr payı almasının, ihraççının bu yöndeki dağıtım kararına bağlı olması durumunda ihraççı açısından nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü doğmayacaktır. 6102 sayılı Kanun'un 348 inci maddesinde belirtilen "dağıtılabilecek kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar" hükmünün söz konusu olduğu aksi durumda ise ihraççının nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü oluşmakta ve bu durumda intifa senedinin finansal borç olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2) **Tasfiye bakiyesinden yararlanma hakkı:** Standardın 15 inci paragrafında belirtildiği üzere tasfiye bakiyesinden yararlanma hakkına sahip olunması ancak tasfiyenin ortaya çıkmasının kesin ve işletmenin kontrolü dışında olması (sınırlı süreli işletme örneğinde olduğu gibi) ya da kesin olmamakla birlikte finansal araç hamilinin opsiyonuna bağlı olması durumlarında ihraççı açısından bir yükümlülük doğurmaktadır. Bu itibarla söz konusu durumlar mevcut olmadığında tasfiye bakiyesine katılma hakkı, ihraççı açısından nakit veya başka bir finansal varlık verilmesi yükümlülüğünü doğurmayacaktır.

3) **Yeni pay alma hakkı:** Yeni payların çıkarılması kararı işletmenin takdirinde olan bir karar olduğundan intifa senedine bağlı olarak sahip olunan yeni pay alma hakkı da işletmeyi nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü altına sokmamaktadır.

4) **İntifa senedinin satım opsiyonuna sahip bir finansal araç olması:** İntifa senetlerinin finansal borç olarak mı yoksa özkaynağa dayalı finansal araç olarak mı sunulacağının değerlendirilmesinde dikkate alınacak noktalardan birisi de bu araçların TMS 32’de yer alan satım opsiyonu bulunan finansal araçlar tanımını karşılayıp karşılamadığıdır. Ancak yapılacak bu değerlendirme intifa senedinin yukarıda belirtilen net kârdan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma haklarından herhangi birinin nakit ya da başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü doğurmadığı durumda önem arz etmektedir. Çünkü söz konusu haklardan herhangi biri dolayısıyla işletmenin nakit ya da başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü doğması durumunda intifa senedi satım opsiyonuna sahip bir finansal araç olduğuna bakılmaksızın finansal borç olarak sınıflandırılacaktır. Bununla birlikte yukarıdaki haklardan dolayı işletmeye nakit ya da başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü doğurmayan bir intifa senedinin ayrıca satım opsiyonuna sahip bir finansal araç olması durumunda, ilgili intifa senedi satım opsiyonuna ilişkin Standart hükümlerine bağlı olarak finansal borç veya özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılabilir.

TMS 32’de satım opsiyonuna sahip finansal araç; “Finansal araç hamiline, nakit veya başka bir finansal varlık karşılığında opsiyonu veren tarafa söz konusu finansal aracı geri satma hakkı veren ya da gelecekte belirsiz bir olayın meydana gelmesi, finansal araç hamilinin ölmesi veya emekli olması halinde otomatik olarak opsiyonu veren tarafa iade edilen bir finansal araçtır” şeklinde tanımlanmaktadır. Hamilin satım opsiyonuna sahip finansal aracı ihraççıya nakit ya da başka bir finansal varlık karşılığı satma hakkı bulunduğundan, başka bir ifadeyle bu tür bir finansal araç ihraççıyı kendi kontrolü dışında gerçekleşecek bir olaya bağlı olarak nakit ve başka bir finansal varlık verme yükümlülüğüne soktuğundan TMS 32’nin 18 inci paragrafı uyarınca satım opsiyonu bulunan finansal araçların finansal borç olarak sınıflandırılması gerekmektedir. Bununla birlikte, TMS 32’nin 16A ve 16B paragraflarında finansal borç tanımına istisna olarak, bu tür bir yükümlülük içeren satım opsiyonu bulunan finansal araçların, aşağıda belirtilen özelliklerin tamamını taşıması durumunda özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılacakları hüküm altına alınmıştır:

“16A. Satım opsiyonu bulunan bir finansal araç, opsiyonun kullanılması durumunda, opsiyonu veren taraf açısından söz konusu finansal aracın nakit ödeme yapılması ya da diğer bir finansal varlık verilmesi suretiyle geri satın alımına ya da itfasına ilişkin sözleşmeye

dayalı bir yükümlülük içerir. Finansal borç tanımına istisna olarak, bu tür bir yükümlülük içeren finansal araç, aşağıda belirtilen özelliklerin tamamını taşıması durumunda özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılır:

- (a) İşletmenin tasfiyesi durumunda, hamiline, işletmenin net varlıklarından oransal bir pay alma hakkı vermesi. İşletmenin net varlıkları, varlıklar üzerindeki diğer tüm alacak haklarının düşülmesinden sonra kalan varlıklardır. Oransal bir pay;
 - (i) Tasfiye durumundaki işletmenin net varlıklarının eşit tutarlardan oluşan parçalara bölünmesi suretiyle ve
 - (ii) Finansal araç hamillerinin elindeki parça sayısı ile söz konusu tutarın çarpılması suretiyle belirlenir.
- (b) Diğer tüm finansal araç sınıflarından sonra gelen bir sınıf içinde yer alan finansal araç olması. Finansal aracın bu tür bir sınıfta yer alması için:
 - (i) Tasfiye durumunda, işletmenin varlıklarına ilişkin olarak diğer alacak hakları içerisinde bir önceliğinin bulunmaması ve
 - (ii) Diğer tüm finansal araç sınıflarından sonra gelen bir sınıf içinde yer almadan önce bir başka finansal araca dönüştürülme zorunluluğunun bulunmaması gerekir.
- (c) Diğer tüm finansal araç sınıflarından sonra gelen bir sınıf içinde yer alan bütün finansal araçların benzer özellikler taşıması. Örneğin, hepsinin satım opsiyonu bulunmalı ve geri satın alım veya itfa fiyatlarının hesaplanmasında kullanılan formüller veya benzeri yöntemler o sınıftaki diğer tüm finansal araçlar için aynı olmalıdır.
- (d) Opsiyonu veren tarafa nakit ödeme yapılması veya diğer bir finansal varlık verilmesi suretiyle geri satın alım ya da itfa yükümlülüğü getiren sözleşmeye dayalı yükümlülükten ayrı olarak, finansal aracın, diğer işletmeye nakit veya başka bir finansal varlık verilmesine ya da potansiyel olarak işletmenin aleyhine olabilecek şartlarda bir başka işletme ile finansal varlık ya da borçların değiştirilmesine ilişkin herhangi bir sözleşmeye dayalı yükümlülük içermemesi ve söz konusu finansal aracın, finansal borç tanımı altındaki (b) bendinde belirtilen işletmenin özkaynağına dayalı finansal araçları ile ifa edilebilecek bir sözleşme niteliğinde olmaması.

- (e) Finansal aracın ömrü boyunca söz konusu araca ilişkin toplam beklenen nakit akışlarının, önemli ölçüde, kâr veya zarara, muhasebeleştirilmiş net varlıklardaki değişime veya finansal aracın ömrü boyunca muhasebeleştirilmiş olup olmamasına bakılmaksızın net işletme varlıklarının gerçeğe uygun değerlerindeki değişime bağlı olması (finansal araca ilişkin herhangi bir etki hariç olmak üzere).

16B. Bir finansal aracın özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırılması için, yukarıdaki özellikleri taşımasına ek olarak, ihraççı işletmenin aşağıdaki şartları haiz bir başka finansal aracının ya da sözleşmesinin bulunmaması gerekir:

- (a) Toplam nakit akışlarının önemli ölçüde kâr veya zarara, muhasebeleştirilmiş net varlıklardaki değişime veya muhasebeleştirilmiş olup olmamasına bakılmaksızın net işletme varlıklarının gerçeğe uygun değerlerindeki değişime bağlı olan (bu tür bir finansal araca veya sözleşmeye ilişkin herhangi bir etki hariç olmak üzere) ve
- (b) Opsiyonu kullanma hakkına sahip tarafa yönelik kalan getiriyi önemli ölçüde sınırlayan ya da sabitleyen bir etkiye sahip olan.”

III. Sonuç

İntifa senedinin satım opsiyonuna sahip bir finansal araç olmaması durumunda, intifa senedinin finansal borç mu yoksa özkaynağa dayalı finansal araç mı olduğu değerlendirilirken net kârdan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma haklarının işletme açısından nakit ya da başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü doğurup doğurmadığına bakılmalıdır. Bu haklardan herhangi birinin ihraççıyı bu tür bir yükümlülüğe sokması durumunda intifa senedi finansal borç olarak muhasebeleştirilmelidir. Bu durumda TFRS’lerde finansal borcun ölçümüne ilişkin hükümleri dikkate alınarak ölçümü yapılmalıdır. Bu tür haklardan herhangi birinin işletmeyi böyle bir yükümlülük altına sokmadığı durumda intifa senedi özkaynağa dayalı finansal araç olarak değerlendirilmelidir. Bu durumda varsa ihraççı tarafından alınan bedel doğrudan özkaynaklara eklenecek ve özkaynağa dayalı finansal aracın gerçeğe uygun değerindeki değişimler finansal tablolarda muhasebeleştirilmeyecektir.

Bununla birlikte, intifa senedine bağlı yukarıda belirtilen hakların işletmeye nakit veya başka bir finansal varlık verme yükümlülüğü oluşturmadığı ancak intifa senedinin satım opsiyonu bulunan bir finansal araç olduğu durumda bu senedin finansal borç olarak mı yoksa özkaynağa dayalı finansal araç olarak mı sunulacağının değerlendirilmesinde TMS 32’nin satım opsiyonu bulunan finansal araçlara ilişkin hükümlerinin de ayrıca dikkate alınması gerekecektir.

IV. Yürürlük ve Geçiş Hükümleri

Bu karar, 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan yıllık raporlama dönemlerinde geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Belirtilen muhasebeleştirme esaslarından farklı uygulamaları bulunan işletmelerin belirtilen muhasebeleştirme esaslarını muhasebe politikası değişikliği olarak dikkate alması ve ilk yıllık finansal tablolarından itibaren gerekli düzeltmeleri yapması ve ara dönem raporlama yapma yükümlülüğü bulunan işletmelerin dipnotlarda konuya ilişkin bilgi vermeleri gerekmektedir.